

Editörden...

Sanat Ölmedi

Sanat ölmedi. Sanat insan varlığı ile anlam bulan serüveninde anlaşılmasın bir boşluk oluştu hepsi o kadar. Son zamanlarda “sanatın sonu” resmin sonu” gibi cümlecikler çok sık kullanılır hale geldi. Bütün bunların anlaşılabilir olduğunu söylemek ve paylaşmak isterim. Sanat, kendini tanımlayabilen insanın, varlığı ile ürettiği ve varlığı insan zihninin yüceliğine bağlı olarak anlam kazanan fakat aynı zamanda insanın varlığından da bağımsız bir varoluş zemini. İnsan yaşamı boyunca kendini ifade etmek isteyen ve bunun yollarını arayan bir varlıktır. Var olan doğal ifade biçimleri dışında bilgi birikimleri, etkileşim içinde olduğu kültürel çevre, yer ve zaman, ekonomi, iklim siyaset gibi onlarca etkenin biçimlendirdiği ve tüm içselliği ile kişiselleştirdiği ifade biçimleri ile ortaya koyar. Tarih boyunca bu ortaya koyuşun en önemli araçlarından biri sanat olmuştur. Sanat, doğasında var olan geniş arka plan ile tüm uyarıcılara kendi diliyle cevap verme kabiliyeti sağladığından, anlamlı bir var oluş zemini olarak hep tercih edile gelmiştir.

Yaşanmış zamanlar bu tür tercihlerin somut sonuçları ile biçimlenmiştir. Kendisi olma çabası içinde tüm medeniyetler kendilerine özgü sanat anlayışları oluşturmuştur. Yaşanmış zamanlar boyunca, sanatçı sanata her başkaldırığında sanat bu başkaldırıya yeni bir yüzüyle karşılık vermiştir. Bu nedenle her defasında yeni bir fikir, yeni bir akım varlık göstermiştir. Yaşanmış zamanlar sanatın güçlü kültür biçimleri içerisinde insanın bilgi ve duyarlılıklarının nasıl örülüp geldiğini net bir şekilde ortaya koyarlar. İnsana ait tüm içsel birikimlerin çapraz zihinsel kıyaslarla sorgulandığı, inançların, sezgilerin ve bilginin kendine münhasır harmanlandığı, bireysel farklılığın temelini oluşturan ve adına Sanat dediğimiz bu ifade biçimleri aynı zamanda insanın estetiksel ruh gücünün göstergeleri olarak çıkar karşımıza. Yaşanmış zamanlar, köklerimizde belgeleri içinde sanatın diliyle ortaya konmuş olanlarının üzerinden bizler fark etmeden bir “farkındalık tarihi” oluşturmuştur. Bu tarih, insanın kendini gerçekleştirme sürecinin belgeleriyle birlikte milyon yıllık ihtiyar dünyamızın tanık olduğu en muhteşem yaratığı tanımlar. Düşünebilen her birey için değerli olan insanın sanatla dansında ortaya çıkan samimi, barışçıl, birleştirici ve umut taşıyan izler olmuştur. İnsan savaştan ve hırstan arınık taraflarıyla böyledir. Bu bilgiye sahip olmamızda aslan payı yaşanmış zamanların her döneminde Kendisini çevreleyen yaşamı üst düzey farkındalıklarla algılayan ve bunu sanat diliyle somutlaştıran, kendi zamanının suyunu içmiş sanatçılardır. Yaşamın özneliği ile insan arasındaki kopmaz bağın adıdır bir anlamda sanat. Bu nedenle önemsenmelidir.

Peki, ne oldu da 20. yüzyılın son çeyreğinde bu gidiş aksadı ve büyük bir boşluk içinde devinen anlamdan ve ifadeden yoksun bir hal aldı tüm bunlar. Aslında gayet açık. Sanayi devrimi ve sonrasında günümüze kadar yaşanan farklılaşmalar süreci yaşamın merkezindeki insanoğlunu kısmen zihinsel bir felce uğrattı. Sanayi devrimi sanıldığı gibi bir tarihte başlamış başka bir tarihte sona ermiş bir şey değildir. Bu yazıyı okuduğunuz anda bile sanayi devrimi denilen başkalaşım süreci devam etmekte ve insan yaşamında her an bir şeyleri değiştirmektedir. Kendini çevreleyen dünyanın biçimlendirdiği insan zihninde her an karşısına çıkan bir yeniliğin geçici şoku ile kendi varlığına yönelik sorgulamalarda “bir kısır döngü yaşıyor” duygusuna kapılmaktadır. Sıkmadan uzatmadan söylenecek şey şu özellikle 20. yüzyılın son çeyreğinden beri yaratıcı zihinler kendilerini artık sağlam zeminler üzerinde hissetmemeye başladılar. Bu nedenle belirgin değişim ve yeniliklerden uzaklaşarak yaratımda ve yorumda bir kısır döngü sürecine girildi.

Sanat insanın yaşam karşısında en bilinçli ve sağlam duruşuyla çiçeklenen hassas bir varoluş zemini olarak kendini tekrar etmekten öte gidemeyen bir çırpınının kurbanı olmakla beraber kendi öz varlığından, sürekli yenilenebilen, değişen ve değiştiren yüzünden hiçbir şey kaybetmemiş olarak yaşamaya devam etmektedir. Aslında orada; yeniden hepimizin bildiği bir sır olmaktan çıkacağı günü beklemektedir. Fakat bunun için sorgulayan, yargılayan ve çözümleyen, özgür iradeli, basmakalıpçı olmayan, günümüzdeki egemen sanat kültüründen ve tekelleşmeden uzak, yaratıcı zihinlerin kendini doğru tanımlamaya başlayacağı, yeniden kendi özünün çekim merkezinde üreteceği günü, sabırsızlıkla beklemekten başka çaremiz yok gibi. Bu yaşanan boşluk, bir yönüyle Rönesans öncesi yaşanan Skolâstik döneme benziyor. Nasıl ki bir dönemde çağı kavrayacak bilgi yeniden üretilmeye ve paylaşılmaya başlayınca zihinler yeniden aydınlığa kavuştu. Nasıl ki insan, yüzyıllar boyunca yeniden değiştirmeye, dönüştürmeye başladı ve nasıl ki insan kendini gerçekleştirme sürecinde içine düştüğü tanımsız süreci, o zaman aşdı. Yine aşacaktır. Hem de daha hızlı yapacaktır bunu. Çağın yeniden kurgulanan yaşam ortamında kendini yeniden doğru tanımlayacak ve sanatın varlık alanına yeniden güçlü bir adım atmaya başaracaktır. İnsan bilinci güçlenip tekrar yaşama meydan okumaya başlayınca sanat ta yeniden bu güçlenen bilincin merkezine oturacaktır. Yani aslında sanatın sonu yoktur ve olamaz. Çünkü sanat insandan ve bizim algıladığımız dünyadan bağımsız bir paralel yaşam türüdür. Fakat bizler için anlamlı olabilmesi için insanın saf bilinç düzeyinde onu görebilmesi ve kendi çekim alanına sokabilmesi gerekmektedir.

Dalí, Geopoliticus Child Watching the Birth of the New Man, 1943

Bize düşen kendi gücümüzden şüpheye ve sanat adına umutsuzluğa kapılmamaktır. İnsanoğlu ilk çağlardan bu yana gösterdiği çabayla bunun önemini gözler önüne sermiştir. En duyarlı dokusundan düşünmeyi dolayısıyla sanatı ve bilimi keşfetmiştir. Doğuşundan olgunluk çağına ve sonrasında yaşamın kendisinden etkilenen, bilgi edinen, sorgulayan, yargılayan ve çözümleyen bir varlıktır. Geçirdiği zaman aşamaları aslında insanın kendini tanıma sürecinden başka bir şey değildir. Bu tanıma süreci yaşanacak zamanlarda da devam edecek, her yeni çağ kendi değerleriyle var olup kendi değerleriyle geride kalacaktır.

Levent İSKENDEROĞLU